

GLASILO DELOVNE ORGANIZACIJE
ELKROJ MOZIRJE, n. sol. o.

LETNIK XIII
ŠTEVILKA 2
JUNIJ 1989

VSEM DELAVCEM ELKROJA ŽELIMO PRIJETEN ODDIH

PREDDOPUSTNIŠKA MEŠANICA NAŠIH AKTIVNOSTI

Dolgo je že od zadnje številke Kroja. Vzrok za naše poredko oglašanje je v celem kupu mojih honorarnih del, tako da Kroj nekaj časa ni prišel na vrsto. Bilo pa je še drugih dejavnikov, o katerih na tem mestu ne bom razpredala.

V številki, ki je pred vami, bomo zajeli nekaj drobnih tem in eno veliko: to je dvoizmensko delo v Elkroju, ki smo ga pričeli izvajati 12. junija. Kaj so o njem menile delavke, je na široko predstavljeno v anketi, mi pa lahko dodamo le, da je po njihovih besedah sedaj izbrisan še zadnji motiv, zaradi katerega so se včasih rade odločale za delo v Elkroju. Na začetku sta jih privlačila dobra plača in enoizmensko delo. Zdaj, pravijo, je osebni dohodek tak kot drugod in je zaradi tega izginil prvi motiv. No, in na koncu izginja še zadnji, to je enoizmensko delo, za katerega so se prej borile, sedaj pa ga morajo sprejeti nazaj. Anketa je pokazala, da prevelikih težav ne bo in da posameznim delavkam lahko pomagamo in ustrezemo tako, da bodo zadovoljne. Sicer pa, stiska za delovna mesta je že precej velika in če naša proizvodnja narekuje toliko in toliko delovnih mest več, je to lahko samo dobrodošlo za visoko število brezposelnih v naši, velenjski in celjski občini.

Proizvodnja bo v bodoče še večja, zahtevnejša in konkurenčna doma in na tujem, zato ne preostane nič drugega kot delati, zaposlovati in kmalu ali pa vsaj v bližnji prihodnosti veliko zaslužiti. Slednje naj bi povrnilo tisti prvi motiv zaradi katerega so delavke nekoč rade prihajale na delo v našo delovno organizacijo. Prav s tem dejavnikom so povezane vse naše aktivnosti. Tako moramo na prvem mestu omeniti naše bratenje s firmo Mustang, o katerem so sredstva javnega obveščanja pisala na prvih straneh.

Naj zapišem še enkrat, da pri sodelovanju ne gre le za proizvodnjo hlač, marveč za kompletne kolekcije, ki predstavljajo Mustangov imidž. Po dogovoru o uvozu gotovih izdelkov, smo pred dnevi že prejeli pošiljko 23 modelov v količini 10.000 kosov, ki potujejo v naše trgovine in v trgovine širom Jugoslavije. To bo nekakšna testna prodaja. Po njenih pokazateljih bomo lahko že jeseni nesli v zaključnice okrog 30 modelov za sezono pomlad-poletje 90.

Konec junija so se naši pogovori z nemškimi partnerjem nadaljevali. Predvsem je šlo za usklajevanje nekaterih členov, ki stojijo v pogodbi, a jih mi ne moremo

sprejeti, ali pa imamo nanje pripombe. Vseeno računamo, da bo do podpisa pogodbe prišlo v kratkem, gotovo pa še letos. Elkroj naj bi tako postal nosilec Mustangove proizvodnje, ostala trikotaža pa bi se proizvajala pri kooperantih.

Mustang je pripravljen po pogodbi v roku dveh let vlagati v prodajno firmo v razmerju 49 : 51 in nam omogočiti prodajo po celem svetu. Tako bi dobili ime, blagovno znamko in možnost sovlaganja v skupna podjetja. Kam in kako pa kasneje, ko bodo stvari jasnejše.

Zatorej je trenutni strah in nezaupanje, ki vladata med delavci v proizvodnji, kar zadeva tujega partnerja, odveč. Končno moramo iti naprej! Ne sicer za vsako ceno, ampak vsaj toliko, da pridobimo nazaj že tolikokrat omenjen motiv, to je z več dela do več zaslužka.

Enako pomembno je pri iskanju zaslužka sodelovanje s tujimi partnerji kot tudi iskanje poti za varčnejše in racionalnejše obnašanje znotraj samega podjetja. Tu pa se kot trn v peto zažira spoznanje, da smo pri združevanju v enovito delovno organizacijo, ki bi dokazano pomenila velik prihranek, obstali na pol poti. Medtem ko so mnoga podjetja notranja združevanja že zdavnaj opravila in hitijo

naprej, se mi še vedno ubadamo z vprašanjem, kdo je odgovoren za neuspeh referendum v TOZD Konfekcija Šoštanj. Po analizah, ki sta jih o neuspelem referendumu pripravila tovariš Presker in tovariš Finkšt, je krivca za neuspeh mogoče poiskati. A to ni ravno moj namen! Opozorila bi le rada, da se trmasto obnašanje s strani šoštanjskega tozda in njegovega vodja podjetju pozna, ne le v poslabšanih ali zaostrenih medosebnih odnosih, ki se vlečejo vse od propadlega referendum naprej, temveč tudi materialno.

Naj vam za konec, ko se odpravljate na zaslužen oddih, omenim, s čim se naše službe trenutno najbolj poglobljeno ukvarjajo. S čim drugim kot z izračunavanjem prodajnih cen za sezono jesen-zima. Številke so astronomske! Spričo ne-

mogočih pogojev, ki jih povzročajo hiperinflacija, se pojavljajo težave pri izračunavanju prodajnih cen. Največji del cene tako predstavljajo stroški financiranja. Zato smo se pričeli zavzemati za to, da bi se v bodoče ne postavljale več maloprodajne cene, temveč naše netto prodajne cene, trgovine pa bi si same izračunavale maloprodajne cene, glede na pogoje, ki jih zmorejo. Kako bodo trgovine sprejele nov način, oziroma, kako bomo pri tem uspeli mi, je pa že drug problem.

Imejte se lepo doma, na morju, ob reki, na žgočem soncu... Po dopustu pa se zopet vidimo. In naj vam hiperinflacija povzroča čim manj presenečenj.

A.B.

Visok izvoz letošnjih prvih mesecev

Letošnji začetni meseci so zopet prinesli lepe izvozne rezultate. Januarja smo izvozili 74.031 kosov hlač, februar je bil rekorden s 117.501 kosi, kar je za približno 43.000 hlač več kot v lanskem februarju, ki je bil tudi najmočnejši. Marca smo odposlali 73.669 hlač, aprila 52.016 in maja 60.017 kosov. K tako uspešnim številkam je pripomogla dobra lastna proizvodnja kot tudi proizvodnja pri koope- rantih. Zato se izvozna služba zahvaljuje vsem subjektom, ki so pomagali do izpolnitve tujih naročil in doseganju ter preseganju izvoznih načrtov.

Nekoliko pa je v letošnjih prvih treh mesecih zašepala proizvodnja za domače tržišče, saj je prišlo do zamika v proizvodnji. Aprila se je stanje normaliziralo, maja pa so bili rezultati po količini že nad načrtovanimi.

Elkrojeve dopustniške zmogljivosti zasedene, prevzeli nov apartma v Barbarigi

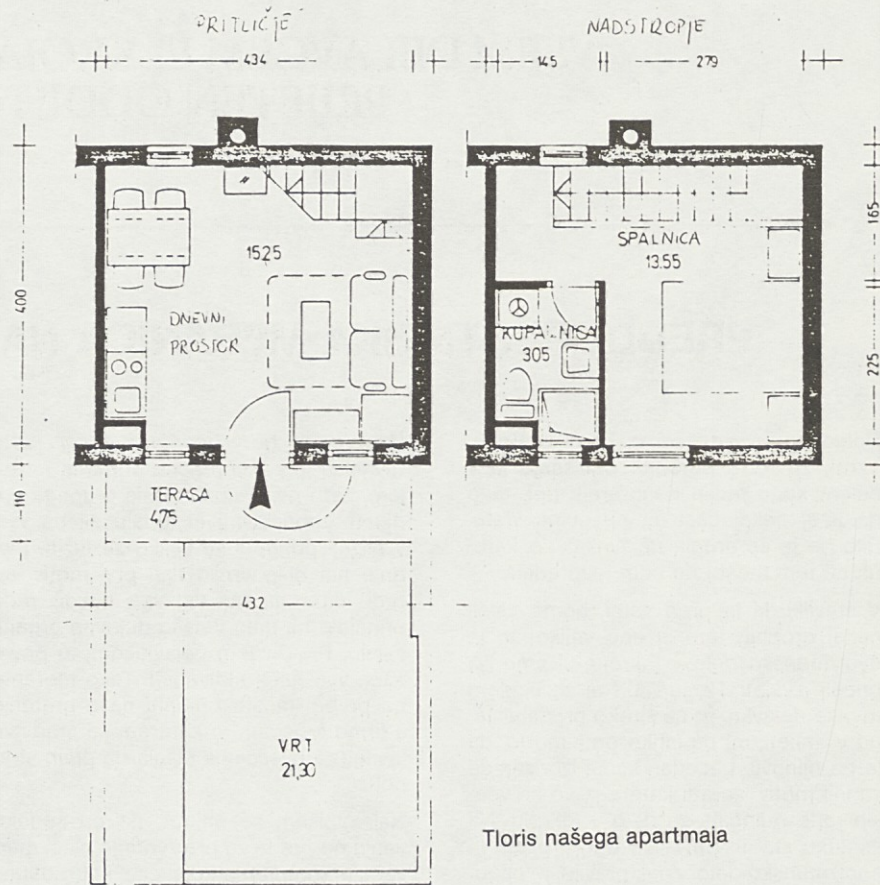
Tudi letos bodo delavci Elkroja letovali na običajnih mestih, že lani pa smo pisali, da bodo letos naše dopustniške zmogljivosti bogatejše za apartma v naselju Barbariga nasproti Brionov.

9. junija so predstavniki delovne organizacije sprejeli ključke. Povedali so, da je hiška lepo urejena. Spodaj se nahaja kuhinja, zgoraj sta soba in kopalnica. Opremo je načrtovala Lesnina. V hišici lahko bivajo hkrati štiri osebe.

Apartment leži v velikem novem naselju, ki še ni dokončno urejeno. Manjka še veliko infrastrukturnih objektov. Sedaj sta tam le majhen bife in trgovina z najnujnejšim blagom, tako da brez avtomobila težko shajaš.

V času našega obiska so ravno asfaltirali ceste po naselju, urediti in betonirati pa bodo morali tudi plažo, ki je skalnata ali posuta z grobim peskom.

In še napotek vsem počitnikarjem, ki se odpravljate v Barbarigo: Iz Kopra se peljete v smeri proti Puli. V Vodnjanu skrenete do Peroja, od tam pa v Barbarigo. Ko prispete do naselja, se obvezno oglasite v recepciji, kjer se boste prijaviili in plačali turistično takso. Pokazali vam bodo tudi najbližjo pot do naše hišice, saj naselje še ni opremljeno s smerokazi, kje se nahaja kakšno podjetje.

Tloris našega apartmaja

Pot do Elkrojeve počitniške hišice, ki se nahaja na parcelni številki 136

DVOIZMENSKO DELO V DO ELKROJ MOZIRJE

1. UVOD

V mesecu juniju načrtujemo začetek priučevanja skupine 50 delavk. Priučevanje bo potekalo samo v popoldanskem času in bo trajalo 4 mesece. Po tem času načrtujemo, da bodo delavke že toliko usposobljene, da bodo lahko začele z rednim delom. To pa bo povzročilo, da bo morala ena skupina A1 preiti na dvoizmensko delo. Da bi vedeli kakšne probleme predstavlja dvoizmensko delo delavkam smo izvedli v ta namen anketo.

2. INTERPRETACIJA PODATKOV

Anketo sem dala v izpolnitev skupinam A1, B1 in A4 in rezultate vseh analizirala. Dne 23. 5. 1989 je bilo na skupini A1 na delu 54 delavk, od teh je anketo izpolnilo 51 ali 94,4 %, na skupini B1 je bilo prisotnih 52 delavk in je anketo izpolnilo 47 delavk, ali 90,4 %, na skupini A4 pa je bilo na delu 41 delavk, anketo pa je izpolnilo 37 delavk ali 90,2 %.

Najprej sem želela izvedeti kaj so delavke po poklicu. Poklic delavk, ki sestavljajo posamezne skupine kaže spodnja tabela.

Tabela I: Poklic delavk

Vidimo torej, da ima skoraj polovico delavk ustrezno kvalifikacijo za opravljanje del in nalog konfekcionar, skoraj polovico delavk pa je nekvalificiranih in so za opravljanje del in nalog konfekcionar priučene. Precej delavk je takih, ki bi jih lahko imenovali »stare« delavke, saj je več kot polovico delavk, ki so zaposlene v Elkroju več kot 10 let, in sicer največ na skupini B1, saj je tukaj skoraj 2/3 delavk, ki so zaposlene v delovni organizaciji več kot 10 let.

Tabela II: Delovna doba v Elkroju

A4 je skupina, ki je bila ustanovljena kot zadnja skupina, kar se pozna tudi po delovnem stažu delavk, saj jih je več kot polovica zaposlenih šele od leta 1980 dalje.

Od vseh delavk, ki so izpolnile anketo ni na skupini A1 nobena izjavila, da ji ustreza delo v dveh izmenah, na skupini B1 sta dve delavki taki, ki jima ustreza dvoizmensko delo, na skupini A4 pa bi eni delavki ustrezalo delo v dveh izmenah.

Vzroke zakaj delavkam ne ustreza dvoizmensko delo kaže tabela III.

Tabela III: Zakaj delavkam ne ustreza dvoizmensko delo

Približno 1/3 delavk nima urejenega varstva za otroke. Te delavke imamo v načrtu še posebej preanalizirati in najti zanje ustrezno rešitev. Precej delavk je tudi takih, ki konkretnega vzroka nimajo, vendar jim dvoizmensko delo ne ustreza.

Tabela I

Poklic	A 1		B 1		A 4		SKUPAJ	
	f	%	f	%	f	%	f	%
KV konf. oz kroj.	24	47,3	17	36,2	18	48,6	59	43,7
konf. tehnik			2	4,3	-		2	1,6
konf. modelar	1	1,9	-		-		1	0,7
NK del.	22	43,2	26	55,3	15	40,6	63	46,6
frizerka	1	1,9	1	2,1	1	2,7	3	2,2
kuharica	-		1	2,1	-		1	0,7
kem. teh.	1	1,9			1	2,7	2	1,6
KV kmet.	1	1,9					1	0,7
natakarica	1	1,9					1	0,7
ekon.manip.	-				2	5,4	2	1,5
SKUPAJ	51	100,0	47	100,0	37	100,0	135	100,0

Tabela II

Zaposlena od	A 1		B 1		A 4		SKUPAJ	
	f	%	f	%	f	%	f	%
pred 1971	14	27,5	17	36,2	6	16,2	37	27,4
1971-1975	3	5,9	3	6,4	5	13,5	11	8,2
1975-1980	10	19,6	10	21,3	5	13,5	25	18,5
1980-1985	13	25,5	9	19,1	13	35,2	35	25,9
1985 dalje	11	21,5	8	17,0	8	21,6	27	20,0
Skupaj	51	100,0	47	100,0	37	100,0	135	100,0

Tabela III

Vzrok	A 1		B 1		A 4		SKUPAJ	
	f	%	f	%	f	%	f	%
še za delavke, ki delamo ne bo dela	-	-	10	21,4	-	-	10	7,4
neurejeno varstvo za otroke	20	39,2	9	19,2	15	40,6	44	32,6
način življenja	4	7,8	9	19,2	1	2,7	14	10,4
velika kmetija	3	5,9	-		1	2,7	4	3,0
nima prevoza	8	15,7	3	6,4	5	13,5	16	11,9
študij	1	2,0	2	4,2	2	5,4	5	3,6
oddaljenost	-		4	8,5	5	13,5	9	6,6
pomoč otr. pri učenju	2	3,9	2	4,2	-		4	3,0
ni vzroka	13	25,5	6	12,7	7	18,9	26	19,3
varstvo starih staršev	-		2	4,2	1	2,7	3	2,2
SKUPAJ	51	100,0	47	100,0	37	100,0	135	100,0

Na skupini B1 se največ delavk boji, da v prihodnosti še zanje ne bo dela, ker so že in se nam še obetajo zelo slabi časi. Zato nikakor niso zato, da formiramo še eno skupino delavk. Menijo tudi, da za še eno skupino niso urejene garderobe, da ne bo zmogla dela krojilnica, ki že sedaj velikokrat dela ponoči, niti likalnica.

Neurejeno varstvo za otroke ima torej 44 delavk, ali 30,2 % za 74 otrok.

Želela sem tudi zvedeti koliko so stari otroci, za katere starši nimajo urejena varstva, kar kaže tabela IV.

Tabela IV: Starost otrok

Tabela IV

Starost otrok	A 1		B 1		A 4		SKUPAJ	
	f	%	f	%	f	%	f	%
do 2 let	2	6,0	1	5,3	4	18,2	7	9,5
2-3	5	15,2	1	5,3	1	4,5	7	9,5
3-4	2	6,1	2	10,5	-	-	4	5,4
4-5	3	9,1	2	10,5	1	4,5	6	8,1
5-6	3	9,1	2	10,5	2	9,1	7	9,5
6-7	3	9,1	3	15,8	-	-	6	8,1
7-8	2	6,1	1	5,3	4	18,2	7	9,5
8-9	2	6,1	2	10,5	1	4,5	5	6,7
9-10	3	9,1	1	5,3	2	9,1	6	8,1
nad 10	8	24,1	4	21,1	7	31,9	19	25,6
	33	100,0	19	100,0	22	100,0	74	100,0

Približno polovico otrok, ki jih imajo delavke je predšolskih, za katere je potrebno urejeno varstvo, saj to so otroci, ki so še zelo nesamostojni in je skrb zanje velika.

Od 44 delavk, ki nimajo urejenega varstva za otroke v popoldanskem času jih je

19 takih, ki imajo otroka v vzgojno varstveni organizaciji.

Želela sem izvedeti v katerih enotah VVO so otroci, kar kaže spodnja tabela.

Tabela V: V kateri enoti VVO je otrok?

Tabela V

Enota	A 1		B 1		A 4		SKUPAJ	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Nazarje	3	33,3	2	40,0	3	60,0	8	42,3
Bočna	1	11,1	-	-	-	-	1	5,2
Mozirje	3	33,4	1	20,0	-	-	4	21,2
Šmart./Dreti	1	11,1	1	20,0	-	-	2	10,5
Gornji grad	1	11,1	-	-	-	-	1	5,2
Šoštanj	-	-	1	20,0	-	-	1	5,2
Ljubno	-	-	-	-	1	20,0	1	5,2
Šmartno/Paki	-	-	-	-	1	20,0	1	5,2
	9	100,0	5	100,0	5	100,0	19	100,0

Tabela torej kaže, da ima sorazmerno malo delavk otroka v vrtcu, za kar so vzrok najbrž tudi visoke cene v vrtcih in starši iščejo vse mogoče cenejše oblike varstva za otroka.

Otrok delavk, ki že obiskujejo osnovno šolo je na vseh skupinah, ki smo jih anketirali 45. Po katerih šolah so razporejeni pa kaže spodnja tabela.

Tabela VI: Šola, ki jo otrok obiskuje

Tabela VI

Šola	A 1		B 1		A 4		SKUPAJ	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Rečica/Savinji	1	5,5	5	38,5	-	-	6	13,3
Šmartno/Dreti	2	11,2	3	23,1	1	7,2	6	13,3
Šmartno/Paki	2	11,2	1	7,7	-	-	3	6,6
Gornji grad	3	16,6	-	-	5	35,7	8	17,8
Nazarje	5	27,7	-	-	3	21,4	8	17,8
Mozirje	5	27,7	3	23,0	3	21,4	11	24,5
Ljubno	-	-	-	-	2	14,3	2	4,5
PO Žalec	-	-	1	7,7	-	-	1	2,2
	18	100,0	13	100,0	14	100,0	45	100,0

Na skupini A1 in A4 je več kot polovica otrok, ki so že šoloobvezni, vendar le-ta pa je kakor menijo delavke potrebna pomoč in nadzor pri učenju in si ne znajo predstavljati kako bo, če bodo v popoldanskem času prepuščeni sami sebi.

3. SKLEPI

Na osnovi izvedene ankete o dvoizmenskem delu v skupinah A1, B1 in A4 sem ugotovila naslednje:

1. Zainteresiranost za izpolnitev ankete je bila velika saj je v vseh skupinah ankete izpolnilo več kot 90 % delavk.

2. Nekaj manj kot polovica delavk ima ustrezno kvalifikacijo več kot polovica pa je nekvalificiranih in za delo konfekcionarja priučenih.

3. Najdaljši delovni staž imajo delavke na skupini A1 in B1, »mlajše« po delovnem stažu pa so delavke na skupini A4, ki je bila tudi kot zadnja ustanovljena.

4. Od vseh 135 delavk, ki so izpolnile anketo so tri delavke take, ki bi jim dvoizmensko delo ustrezalo.

5. Približno 1/3 delavk je takih, ki nima urejenega varstva za otroka v popoldanskem času. Precej delavk – skoraj 20 % pa je takih, da jim dvoizmensko delo ne ustreza, vendar konkretnega vzroka zakaj, niso napisale.

6. Polovico otrok za katere delavke nimajo urejenega varstva je predšolskih in ravno toliko jih je, ki obiskujejo osnovno šolo.

7. Od 44 delavk, ki nimajo urejenega varstva za otroke v popoldanskem času jih ima nekaj manj kot polovico otroke v VVO.

8. Osnovno šolo obiskuje 45 otrok.

4. PREDLOGI:

1. Delavke, ki so izjavile, da nimajo urejenega varstva za otroke v popoldanskem času še enkrat preanalizirati in tiste, katerih otroci bi ostali res prepuščeni sami sebi, prerazporediti v izmene, kjer je enoizmensko delo.

Sestavila:
Zora Štrucl

JUBILANTI

19. maja 1989 so bile podeljene jubilejne nagrade delavcem, ki so dosegli 10, 20 in 30 let delovne dobe. V pozdravnem govoru jim je direktor delovne organizacije Ivan Kramer, dipl. oec. čestital in zaželel obilo zdravja in delovnih uspehov. Dejal je, da je njihovo delo in znanje pripomoglo k sedanji podobi Elkraja. Izrazil je željo, da bi še vnaprej ostali zvesti Elkraju vse do upokojitve.

TOZD Konfekcija Mozirje

PRIIMEK IN IME	delovna doba
BELE Marija	20
BEVC Fanika	20
BRIC Ivanka	20
BRINOVŠEK Marija	20
ČAS Marjana	20
ČOPAR Terezija	20
FLUDERNIK Marjeta	20
GLUŠIČ Janez	30
GOBEC Slavko	30
IRMAN Vera	20
JELAŠ Štefka	20
KOLENC Francka	30
KOS Vera	20
KREVZELJ Jožefa	10
KROPOVŠEK Fanika	20
LAZNIK Nežika	20
LEVER Alojz	20
MAJETIČ Marta	10
MIKEK Fanika	20
MIKLAVŽIN Pavla	20
MLINAR Marija	10
MLINARIČ Zdenka	10
MOGU Marija	10
NADLUČNIK Vera	20
PRISLAN Marija	20
REBIČ Ana	20
ROP Ana	20
ROČNIK Zdravka	10
SEIDL Štefka	20
ŠORLI Ana	20
ŠTIGLIC Zora	20
TRBOVŠEK Olga	20
URBANC Marija	30
VODOPIVC Jana	10
VREŠ Anica	10
VUČINA Frida	10
ŽELEZNIK Majda	20
ŽVIPELJ Pepca	20

Direktor Ivan Kramer govori jubilantom

Dva, ki tesno »sodelujeta«. Direktor in njegov šofer; slednji je bil tudi med jubilanti.

DSSS

BARBETTI Danica	20
CVETIČANIN Mihajlo	30
DOBROVC Cvetka	20
KOPUŠAR Simon	10
KROPOVŠEK Janez	20
MARKOVIČ Ratko	20
OCVIRK Marija	30
PLANOVŠEK Alojzija	20
PLANOVŠEK Magda	20
PLASKAN Martina	10
PODRIŽNIK Jože	30
POTOČNIK Branka	20
POZNIČ Joža	20
PRAZNIK Olga	20
PREK-VERŠNIK Ivanka	20
PUR Rudi	30
TOPLAK Darinka	10
UGC VŠEK Marija	10
ZAVOLOVŠEK Angela	10

TOZD KONFEKCIJA ŠOŠTANJ

PRIIMEK IN IME	delovna doba
BAČOVNIK Silva	10
GOLAVŠEK Marjana	10
JURKOVNIK Marija	10
KONČNIK Marija	20
NAPOTNIK Romana	10
POZNIČ Bernarda	10
PRAZNIK Jožica	20
PUŠNIK Marija	20
SLAMEK Kristina	10
STROPNIK Silva	10
VETERNIK Silva	20

Nagrada znaša

- za 10 let delovne dobe 50 % povp. neto OD na zaposlenega v gospodarstvu SRS, izplačanega v pret. period. obrač.
- za 20 let delovne dobe 75 % povp. neto OD na zaposlenega v gospodarstvu SRS, izplačanega v pret. period. obrač.
- za 30 let delovne dobe 100 % povp. neto OD na zaposlenega v gospodarstvu SRS, izplačanega v pret. period. obrač.

ELKROJ VISOKO NA LESTVICI

Iz aprilske številke Tekstilca povzemamo del zanimivih podatkov o rezultatih poslovanja slovenske tekstilne industrije za lansko leto. Od 82 tovarn smo v rangu bruto dohodka na delavca na zavidljivem

12. mestu. Nekoliko slabše smo stali po izplačanem osebnem dohodku na delavca. V izvozu pa prav tako zavzemamo dobro 21. mesto.

Rezultati poslovanja za I.-XII. 1988

O Z D	Dohodek na delavca		Izplačani OD na delavca			Izvoz v celotnem prihodku (konvert. +kliring)	
	din	rang 1988	rang 1987	din	rang 1988		rang 1987
TEKSTIL – FILC Mengeš	42.188.457	1	1	779.079	4	3	76
ZVEZDA Kranj	37.210.772	2	2	921.633	2	5	40
TEKSTIL – TEKSTILNA Medvode	35.470.058	3	13	699.473	6	8	38
IBI Kranj	34.352.769	4	3	1.030.915	1	1	7
VELANA Ljubljana	33.977.775	5	7	784.793	3	4	65
SVILANIT Kamnik	33.718.839	6	4	717.866	5	2	41
JUTEKS Žalec	32.044.551	7	16	658.338	10	12	2
OPREMA – SINTEP Kočevje	29.379.733	8	5	579.778	25	13	69
MIK Prebold	27.214.335	9	51	543.638	36	62	29
INPLET Sevnica	25.860.628	10	9	645.558	13	16	77
UNIVERZALE Domžale	24.327.631	11	10	628.698	14	47	66
ELKROJ Mozirje	23.214.516	12	25	547.538	33	38	21
TEKSTINA Ajdovščina	23.151.322	13	6	614.763	18	11	50
ŠEŠIR Škofja Loka	22.977.641	14	35	536.668	40	48	5
TOTRA Ljubljana	22.625.369	15	17	591.242	23	35	78
MTT – MERINKA Tkanina Maribor	22.472.205	16	8	548.963	31	57	42
ODEJA Škofja Loka	22.206.993	17	15	661.784	9	6	73
BAČA Podbrdo	22.199.626	18	14	655.907	12	26	8
PREDILNICA Litija	22.091.465	19	32	597.974	22	28	63
MTT – TSP Maribor	21.946.211	20	52	510.500	51	52	45
OKROGLICA Volčja Draga	21.870.695	21	18	577.155	26	21	37
ETIKETA Žiri	21.869.466	22	19	627.830	16	9	20
TRAK Mengeš	21.777.354	23	53	554.480	29	25	80
GORENJSKA PREDILNICA Škofja Loka	21.399.645	24	22	606.742	21	14	59
TEKSTIL – TKALNICA Vižmarje	21.127.862	25	11	570.088	28	18	67
MURA Murska Sobota	21.060.255	26	27	670.184	8	19	9
GORENJSKA OBLAČILA Kranj	20.594.551	27	12	692.034	7	15	55
RAŠICA Ljubljana	20.401.841	28	28	513.037	48	32	25
DINOS – TEKSTILKA Ljubljana	20.087.522	29	30	657.930	11	7	70
TOSAMA Domžale	19.651.399	30	21	610.912	19	31	62
KROJ Škofja Loka	19.638.769	31	24	627.844	15	17	15
POLZELA Polzela	19.454.366	32	60	544.100	35	61	71
VELETEKSTIL – MOD. KONFEKCIJA Lj.	19.206.841	33	42	529.100	44	75	32
IDEJA Kamnik	18.961.925	34	23	607.711	20	20	72
BETI Metlika	18.948.347	35	48	506.494	52	53	53
MTT – TABOR Maribor	18.801.109	36	59	520.553	47	68	16
LISCA Sevnica	18.698.745	37	45	521.636	46	39	23
ALMI RA Radovljica	18.537.343	38	38	501.589	54	55	54
JUTRANJKA Sevnica	18.311.226	39	40	539.384	37	50	49
TEKSTIL – Pletilstvo Prosenjakovci	18.177.543	40	55	434.257	76	63	28
TRIGLAV Kranj	18.063.398	41	33	590.042	24	29	60
SVILA Maribor	18.057.846	42	26	622.305	17	10	52

Premakljiv delovni čas

Zopet smo pričeli z razpravami oziroma aktivnostmi glede drsečega delovnega časa. Če se bomo v bližnji prihodnosti odločili zanj, bo potrebno izdelati pravilnik o premakljivem delovnem času. Ta bo določal ves postopek v zvezi s sprejetjem in upoštevanjem tovrstne ureditve. Zaenkrat je bil tov. Štiglic zadolžen za nabavo ure, potem pa bodo aktivnosti tekle naprej. Če bo interes, seveda!

Šport

12. marca je bila v Delavskem domu v Nazarjah podelitev plaket za najboljše delovne organizacije v športu in rekreaciji. Elkroj je kot najboljši v občini prejel zlato plaketo. Čestitamo!

MINI VESTI

Počitniško delo

Kadrovska služba obvešča, da ne sprejema in ne rešuje več prošenj za poletno počitniško delo.

Za letošnje poletje smo ugodno rešili 20 prošenj, zavrnili pa štiri osnovnošolce, ki so za praktično delo še premladi.

Nakup na kartice

Pozivamo delavce, da čimprej izkoristijo nakup na kartico za vsoto, ki jim je še ostala in jo lahko koristijo do 30. junija, kajti z julijem bodo v veljavi nove.

Zadnje opozorilo pred začetkom konca

Vsa agonija slovenske tekstilne industrije, kot so jo v svojih analizah in pismih republiški vladi predstavili slovenski tekstilci že v začetku leta, se zdi, da je ostala neopazna pri organih republiške oblasti. Sestanek, ki so ga marca imeli predstavniki tekstilne industrije in splošnega združenja slovenske tekstilne dejavnosti s člani slovenskega IS, je tekstilce razočaral: še več – pripeljal jih je do mnenja, da se republiška vlada obnaša tako, kot da ji ni mar za panogo, ki zaposluje okoli 50 tisoč delavcev, predvsem žensk. »Ali Slovenija sploh še hoče imeti tekstilno dejavnost ali pa se ji misli odreči?« so na svoji izredni skupščini sredi aprila spraševali tekstilci. Ta izredni razširjeni sestanek naj bi slovensko javnost in vlado opozoril, da zaposleni sami ne morejo ničesar več narediti, če bodo sistemski okviri gospodarjenja ostali nespremenjeni. In če vlada tokrat ne bo resno jemala tekstilnih zahtev, so tekstilci odločeni za opozorilno stavko.

Tekstilci so poudarili, da imajo delavci znotraj tovarn zvezane roke, saj ne morejo kaj več napraviti v danih razmerah: izvoz povečujejo, delajo v več izmenah in marsikje presegajo celo evropsko produktivnost ob mnogo slabši opremljenosti za plačo, ki je še slabša od slabo

plačanih azijskih in afriških delavcev. Ilustrativen je podatek, da so povprečne plače celotne slovenske tekstilne industrije lani zaostajale za 34 odstotkov za povprečjem v slovenski industriji in rudarstvu. Izgube so se povečale za 11-krat in so že za 19 milijard dinarjev večje kot akumulacija. V tovarnah, ki imajo izgube, je skupno zaposlenih okoli 14 tisoč delavcev. K 87,4 milijardam izgub je treba prišteti še revalorizacijske odhodke, ki niso bili nadomeščeni z revalorizacijskimi prihodki v znesku 23,5 milijarde dinarjev. Na splošnem združenju so izračunali, da so lani tekstilne tovarne plačale kar okoli 464 milijard dinarjev za obresti, kar je bilo za 34 odstotkov več kot so namenili za neto osebne dohodeke! Dr. Rino Simoneti je na seji izredne tekstilne skupščine vprašal, zakaj morajo tekstilci plačevati bankam obresti po višji obrestni meri kot nekateri drugi?

Odgovoril je kar sam: Zato, ker nekaj paradnih konjev našega zavoženega gospodarstva obresti ne plačuje; mi potrebujemo drugačno banko, ne pa takšno, kot je zdaj, ki krmi nekaj teh paradnih konjev. Obresti so za tekstilce mesečno hitreje naraščale, kot je bila mesečna inflacijska stopnja, tako da so morali tekstilci za kratkoročne kredite za en mesec

plačati 3 krat več. To je pravi primer samopostrežne trgovine. Ta struktura, ki suvereno odloča o delitvi tako prigrabljene družbenega premoženja pa se še naprej razrašča,« je rekel dr. Simoneti. »Slovenski javnosti je treba sporočiti, da smo tekstilci za dobro zdravstvo, šolstvo in raziskovalno dejavnost, smo pa proti tako dragemu upravljanju in proti širjenju te infrastrukture, ki se razrašča kot goba.«

Po vsem tem je zdaj na vrsti vlada z ustreznimi ekonomsko politiko: ZIS je sicer na začetku leta pokazal dobro voljo s tem, da je znižal uvozne takse za tekstilne surovine. Toda to ni dovolj, menijo tekstilci. Uvoz vseh tekstilnih surovin, opreme in reprodukcijskega materiala bi morali oprostiti carin in carinskih dajatev, zagotoviti drugačno oskrbo s surovinami kot je zdaj, ko stroške državne regulative pri nabavi surovin plačujejo sami proizvajalci, ki so zato že v začetku mnogo dražji od svojih tujih konkurentov; uvesti bi morali večji zaščitni nadzor nad uvozom tekstilnih izdelkov, ki prihajajo na jugoslovanski trg prek vseh mogočih kanalov. Zgovoren je podatek, da je šlo lani več denarja za uvoz tkanin kot pa za uvoz surovin. In končno – pri zajemanju prispevkov iz dohodka in osebnih dohodkov bi morali upoštevati, da tekstilna industrija zaposluje 70 odstotkov žensk, ki delajo v treh in štirih izmenah, zato bi morale biti prispevne stopnje nižje kot pri ostalih panogah.

Nevzdržno je, da realni prispevki za splošno in skupno porabo rastejo hitreje kot dohodek.

Uroš Slavinec, predsednik republiškega komiteja za industrijo, kmetijstvo in gozdarstvo, ki je kot predstavnik slovenske vlade prisostvoval izredni skupščini tekstilcev, je poudaril, da se republiški IS strinja s tekstilci glede njihovih zahtev o nakupu surovin, razbremenjevanja, zaščitne politike domače industrije in razvoja.

V svojem imenu je tekstilcem zagotovil, da bo slovenski izvršni svet napravil ustrezne poteze.

Anica Levin,
Tekstilcec, št. 4

Podatki so vzeti iz Gospodarskega vestnika, 10. marca 1989

	<i>Kosovo</i>	<i>Slovenija</i>
Nezaposleni <small>(konec oktobra 1988)</small>	136.378	23.905
Akumulacija <small>(na zap. - l. do IX. 88 v mil. din)</small>	0,38	1,57
Naložbe <small>(v osn. sred. na zaposl. v USD - NBJ 30. 6. 88)</small>	1.006	1.768
Izvoz <small>(na zaposlenega v USD)</small>	911	3.957

Pokukali smo na Madžarsko

Pa smo jo videli. Madžarsko namreč. Čeprav bi še marsikdo od nas pol ure pred odhodom raje legel ali pa ostal v postelji (odhajali smo namreč ob 1. uri zjutraj), je bilo vse O.K., ko smo se znašli v avtobusu. Prijetna družčina, ki se je odločila dva dni preživeti skupaj. Dobešno dva dni, saj je bilo spanju odmerjeno le bore malo časa. Pa smo kljub temu zadremali, kar v avtobusu, kakor je kdo mogel in zmogel. Prav smo se zbu-

dili le na jugoslovansko-madžarski meji, ko smo se morali »pokazati«, če smo pravi, vsakega izmed nas pa so na naši meji tudi vprašali, koliko denarja ima s sabo.

Mimogrede, z dinarji na Madžarskem nimaš kaj početi. In ker smo to vedeli, smo si vsi preskrbeli devize. Konvertibilno valuto, s katero lahko plačuješ skoraj v vseh trgovinah ali pa le-to zamenjaš

za forinte, ki nekaj veljajo samo na Madžarskem in smo si jih vsi po vrsti prizadevali zapraviti do konca, da ni ostalo niti za vzorec. Forintov tako in tako ne smeš nesti iz Madžarske. Prve devize smo zamenjali kar v neki gostilni, kjer smo se ustavili in si malo »privezali dušo«, da smo imeli za najnujnejše, glavni no pa pustili za uradno menjavo v menjalnicah, ki jih je v Budimpešti zelo veliko

in kjer dobiš tudi ustrezno potrdilo, s katerim greš lahko mirno nazaj preko madžarske meje. Madžari so pri tem ravnali zelo pametno. Z zahtevano uradno menjavo so si zagotovili pritek deviz, kaj si za te devize kupiš, pa ni več tako pomembno.

Pot nas je vodila ob severni obali Blatnega jezera in prvi vtisi o tem jezeru so bili zares blatni. To bo najbolje občutil Miran, ki se je nehote dodobra pogreznil v blato pa tudi Marija, ki mu je potem dobrohotno očistila čevlje. Miran se je tako že dovolj utrudil s tem, da se je izvlekel iz blata. Tu smo se tudi okrepčali, pomalicali in nadaljevali pot proti Budimpešti.

Za okolico Blatnega jezera je značilna zelo bujna vegetacija in zelo blaga klima. Tako so obronki gričev »posejani« z vinsko trto, med katero so vtaknjene majhne hišice. Madžari so zelo ponosni na svoj Balaton in ga zelo radi obiskujejo. Tako so nas, ker je bila sobota zjutraj, vso pot proti Budimpešti srečevali številni avtomobili, ki so bili usmerjeni proti Blatnemu jezeru. Avtomobilov je bilo resnično zelo veliko, več kot smo upali pričakovati. Madžarska se je zadnja leta močno odprla, spremenila, raste tudi standard prebivalcev. Skoraj vsaka družina ima svoj avto, zato so ceste polne, po večini pa so to še vedno trabanti, škode in tu in tam kakšna lada, avtomobili zahodnih znamk pa imajo po pravilu tudi registracijo zahodnih držav. Torej gre za turiste, ki jih je na Madžarskem zelo veliko.

Sonce je prijetno grelo skozi šipe avtobusa, ko smo se po sodobni avtocesti (ceste so na Madžarskem veliko boljše od naših) bližali glavnemu mestu države. Budimpešta ima eno najlepših, če ne najlepšo lego vseh glavnih mest Evrope. Po koščkih se odkriva obiskovalcu, ko se ji približuje po cesti, ki vodi preko vzpetin in dolinic.

Budimpešta je zrasla iz treh mest Budima, Pešte in Zgornjega Budima. Ob Donavi, ki je pomembna prometna žila za mesto in državo kot celoto. Posamezni deli mesta so povezani s številnimi mogočnimi mostovi preko Donave. Vsi mostovi so bili med vojno porušeni, vendar se je njihova osnovna dokumentacija ohranila, tako da so jih po vojni uspeli obnoviti po njihovi prvobitni obliki. Na novo je bil sprojektiran le Erzebetin most, ki je danes glavna vpadnica v središče mesta. Projektiral ga je nek angleški projektant, zato tudi spominja na mostove v Londonu. Prav vsak most ima svojo zgodbo in se imenuje po znamenitih ljudeh iz madžarske in širše zgodovine. Veličastna arhitektura mesta in gneča ljudi te odvrne od misli, da si na Madžarskem. Vsaj v taki Madžarski, ki smo jo mi poznali iz pripovedovanj in medijev. Veličastne zgradbe se kar vrstijo. Prav gotovo smo si bili edini, da je najlepša med najlepšimi veličastna zgradba parlamenta, ki se mogočno razteza ob levem bregu Donave in se ponosno obrača proti prav tako veličastni vladni palači na

Pogled na Ribarske kule na desnem bregu Donave (Budimpešta)

desnem bregu Donave v predelu nekdanjega Budima. V Budimpešti živi vsak peti Madžar, zato svojemu mestu posvečajo veliko pozornost. Zavedajo se turistične atraktivnosti svoje prestolnice, ki se lahko kosa ali pa celo prekaša arhitektonsko najčudovitejša mesta Evrope. Prav gotovo bi se marsikdo strinjal, da bi jo lahko uvrstili pred sam veličastni Dunaj.

Madžari so se naselili na ozemlju, ki ga pokrivajo, pred mnogimi stoletji kot nomadi in so na svojo zgodovino zelo ponosni. V centru mesta stoji mogočni spomenik v spomin njihove naselitve, ki ga obkrožajo kipi nacionalnih junakov. Madžari Rusov ne omenjajo prav pogosto in z velikim navdušenjem, imeli pa smo si priliko ogledati spomenik padlim sovjetskim vojakom na griču v bližini vladne palače, v katero je vkomponiran povsem nov hotel visoke kategorije modernega izgleda.

Po svoje je zanimiv tudi trgovski del mesta. Najbolj značilna ulica Váci je bila polna ljudi. Bogata ponudba (predvsem v tekstilu) je spominjala na Italijo. Dobiš skoraj vse, kar si poželiš, vendar vse ne za njihovo nacionalno valuto forint, pač pa so trgovine, ki prodajajo samo za dolarje ali marke, šilinge, pa tudi v večjih blagovnicah in tržnicah imajo na posameznih artiklih napisane cene v tuji valuti, s katero lahko izdelek plačaš. Tako v isti trgovini plačuješ v večih valutah. Domiselno, ni kaj.

Cene so podobne našim, prav tako osebni dohodki. Tudi pri njih imajo določen

najnižji osebni dohodek. Povprečna plača na Madžarskem znaša 8.000 forintov (po tečaju na dan našega obiska (27. 5.) 2.000.000 din), najnižji OD pa 4.000 forintov. Ker so razmerja podobna našim, se nam na Madžarskem ne izplača več kupovati. Razen, če si pripravljen odšteti večjo vsoto denarja za proizvod, ki ga pri nas ne moreš kupiti. Ker smo hoteli in morali zapraviti vse forinte, ki smo jih imeli in ki so nam še ostali od večerne zabave ob poslušanju ciganske muzike in po disku, smo kupovali predvsem izdelke kot so sir, pa salamo in predvsem pijačo, tako žganje kot njihovo značilno in zelo okusno vino Tokaj.

Najtežje se nam je bilo pogovarjati. Nihče razen Ilone Marovtove, ki je šla obiskat pravzaprav svojo domovino, ni znal madžarščine, ki je za nas dokaj kompličiran in nerazumljiv jezik, zato je bila Ilona pogostokrat za prevajalko, vendar pa smo se morali znajti tudi vsak po svoje. Čeprav Madžari neradi govore tuj jezik, smo se kar pogovorili tudi z našo nemščino, pa menda tudi z angleščino, pomagali pa smo si seveda tudi z rokami in pisanjem na papir.

Edino razočaranje, ki smo ga doživeli, je bila namestitvev v »hotelu«. Ker je bil hotel, v katerem naj bi prespali, zaseden, smo morali ven iz mesta v objekt z zelo slabo ponudbo. Pa se je naša vodička, ki se je izkazala kot zelo prizadevna in iznajdljiva, hitro odkupila s tem, da nam je organizirala kosilo – ki ga ni bilo v programu – v starinskem, urejenem hotelu Astoria v centru mesta. Tu so naši-

ma slavljenkama Slavi in Mariji, pripravili celo zelo okusno torto za njun rojstni dan. Prav tako smo tu okusili pravo madžarsko kuhinjo. Morda kot zanimivost, na madžarskih mizah imajo v solnikih namesto popra papriko. Sploh je njihova paprika zelo poznana in jo lahko kot turistično zanimivost tudi kupite v najrazličnejših zanimivih zavojčkih.

V prijetnem spominu nam bodo prav gotovo ostale tudi poroke, ki smo jih videli ob ogledu znamenite cerkve sv. Štefana. Vse tri neveste so se pokazale v vsej svoji lepoti, blišču in razkošju kot se za pravo poroko spodobi, v cerkvi pa je zadonela mogočna Ave Maria. Nasploh Madžari veliko dajo na tradicijo in vzdrževanje zgodovinskih spomenikov, saj skoraj na vsakem koraku stavbe renovirajo, preurejajo.

Skratka, srečanje z Budimpešto je bilo nepozabno.

Nazaj grede smo se ustavili še v Siofoku (pisano po naše) na južni obali Blatnega jezera, ki je znano letovišče. Imeli smo občutek, kot da smo prišli v Rimini ob

italijanski obali Jadranskega morja. Lepo urejeno mesto, čudovite plaže, vabljivi objekti. Marsikdo si je zaželel tu preživeti dopust. Le par let prepozno smo se spomnili, zdaj je za nas tu že predrago. Na Blatnem jezeru, ki je ob obali dokaj plitvo, je bilo tudi veliko ribičev in kopalcev. Sploh smo bili presenečeni nad lahkimi oblačili vseh na Madžarskem in kar nismo mogli verjeti, da ima lahko Blatno jezero tako blag vpliv na ves predel Madžarske, ki smo ga obiskali. Baje se na Blatnem jezeru zelo hitro porjavi, edina nevarnost, ki se pojavi, pa so hitre vremenske spremembe. Tako se lahko kar nenadoma pojavijo na jezeru tudi po več metrov visoki valovi. Seveda pa so turistični delavci na to ustrezno pripravljene in opremljene s številnimi opazovalnimi in opozorilnimi napravami za sprotno obveščanje kopalcev ob obali in na jezeru.

Navdušeni nad lepotami in presenečeni nad spremembami na Madžarskem smo proti večeru prestopili mejo na mejnem prehodu Goričan. Cariniki, niti madžarski,

niti naši, se niso kaj prida zmenili za nas. Tako smo bili spet doma.

Seveda nismo mogli, če smo bili že tako blizu, mimo rojaka Zovletovega Franca, ki ima gostinski lokal v Čakovcu. Prišli smo nenajavljeni, pa tudi preveč nas je bilo za njegov, sicer okusno urejen nočni lokal.

Bil je presenečen nad našim obiskom in nam razkazal svoj novi objekt, parfumerijo v mestu. Lep, okusno urejen lokalček, prava paša za oči, posebno za ženske. Gostitelj, ki mu ni očitati trgovske žilice, se je izkazal kot pravi poslovnež in vsakemu obiskovalcu izročil kozmetični izdelek v spomin in uporabo. Seveda smo bili zelo presenečeni in počaščeni. Nismo si mogli kaj, da ne bi še kaj kupili iz njegove pestre ponudbe po za naše pojme dokaj nizkih cenah. Naši fantje, ki so ves čas izleta držali »družbo pokonci« pa so navdušeno preizkušali paleto šmink, razstavljenih na pultu. Tako je, če moški dobijo priliko, da se lahko skrijejo za fasado. Tak sprejem, kot smo ga doživeli pri Zovletu v Čakovcu, doživiš le redkokdaj, zato se bo prav gotovo vsak izmed nas, če ga bo pot zanesla mimo Čakovca, rad oglasil v katerem izmed njegovih lokalov. Sicer pa, pravi primer prebujanja podjetništva pri nas.

Z večerjo, ki nam jo je priredil predsednik sindikalne organizacije naše DO smo v Čakovcu zaključili prijetno in nadvse zanimivo popotovanje po Madžarski. Le od časa do časa nas je stisnilo pri srcu, da bo naslednjega dne zopet navaden delovni dan in da bo kljub pozni uri treba v službo.

Ob koncu ne smemo mimo dejstva, da sta nam prijeten vikend omogočila in soustvarila člana ekipe Izletnika, vodička Alenka in šofer Martin, ki sta znala pričarati pravo sproščeno vzdušje in nista pokazala niti trohice utrujenosti, čeprav sta le-to prav gotovo oba čutila. Vsekakor si potepanj v njuni družbi lahko samo še želimo.

Vida Skok

Bo odslej na jedilniku tudi kaka madžarska specialiteta?

V ozadju veličastna zgradba Parlamenta

EVROČEK

Vsem, ki potujete v tujino za več dni, predstavlja finančna plat potovanja poseben problem, saj potrebujete denar ne le za predvidene, temveč tudi za nepredvidene izdatke in občutek varnosti. Prenašanje gotovine je namreč vse prej kot praktično in varno. Ljubljanska banka vam za potovanje po Evropi in Sredozemlju

predlaga evroček, s katerim lahko dvigate gotovino v valuti države, v kateri prebivate ali pa z njim plačujete blago in storitve povsod, kjer opazite znak evroček »ec«.

Višino zneska na enem evročeku določijo članice Evroček sistema vsako leto

posebej in je za vsako državo različna. Natančna navodila za izpolnjevanje evročekov in seznam veljavnih najvišjih zneskov za en evroček v posameznih državah, dobite hkrati z evroček blanketi. Evroček kartice in evroček blanketke izdajajo vse temeljne banke Ljubljanske banke v Jugoslaviji. Evroček lahko dobijo vsi

občani, ki imajo pri Ljubljanski banki devizni račun ali devizno hranilno knjižico.

Na vašo zahtevo vam banka izda evroček kartico, na podlagi katere lahko dvignete toliko evročekov, kolikor imate kritja na devizni vlogi. Ob dvigu evročeka izloči banka sredstva na poseben račun in jih obrestuje do porabe, po veljavni obrestni meri za devizne vloge na vpogled. Naporabljena sredstva s tega računa se ob vrnitvi evročekov sprostijo in z njimi lahko spet razpolagate po vaših željah in potrebah.

Vse, ki bi želeli imeti evroček kartico obveščamo, da se zaradi nove tehnologije le-te pripravljajo samo dvakrat mesečno. V vaši enoti banke boste izvedeli, kdaj lahko dobite evroček kartico. Prav tako boste dobili tudi podrobnejše informacije o poslovanju z evročeki.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega očeta se zahvaljujem sodelavkam za darovano cvetje, izraze sožalja in spremstvo na njegovi zadnji poti.

Marjana Firšt

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega moža in očeta, se vsem sodelavkam in sindikatu najiskrenejše zahvaljujem za darovano cvetje in izraze sočustvovanja.

Rajter Marija in hčerka
Bezovšek Jožica

ZAHVALA

Ob prerani izgubi dragega očeta Jožefa Podbregar se iskreno zahvaljujem vsem, ki so darovali za cvetje, izrekli sožalje in ga v tako velikem številu spremljali na zadnji poti. Zlasti zahvala sodelavkam iz obrata Luče.

Podbregar Ančka s Klemenom

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem vsem delavkam izmene B2 za pomoč ob izgubi mojega moža.

Silva Vrtačnik

ZAHVALA

Vsem sodelavcem se ob izgubi moje drage sestre Petre zahvaljujem za izraze sožalja in darovano cvetje.

Boštjan Erjavec

TRI LETA V CENTRALNI AFRIKI (Pogovori z vodjem izvoza Hubertom Golobom, dipl. oec.)

O življenju Pigmejcev

Pigmejci so zadnji avtohtoni prebivalci džungle, nekakšni kralji pragozda. V njej so rojeni, v njej bivajo celo življenjsko dobo in brez njih si življenja v džungli ne bi mogli predstavljati.

Ko se je naše podjetje tamkaj nastanilo, smo se s Pigmejski takoj spoprijateljili. Pomagali so nam pri eksploataciji gozdnega drevja, ki smo ga posekali in namenili za izvoz. Bili so naše oči in ušesa. Oči zato, ker so takoj zagledali prava drevesa in zapazili nevarnost, z ušesi pa so razločevali vsak »nepravi« šum, ki ga mi niti slučajno ne bi zaznali. Tako smo vedno vedeli, kaj nam je storiti.

Ljudje z velikimi glavami

Pleme, s katerim smo sodelovali, se imenuje Babangida, kar prevedeno pomeni ljudje z velikimi glavami. Ime je kar pravišnje, saj so izredno majhne rasti in izgleda glava v primerjavi s telesom resnično nekoliko večja – tako kot na primer pri dojenčku.

Po podatkih nekega črnega novinarja so Pigmejci visoki od metra in 25 centimetrov do metra 45 centimetrov, teža pa se giblje nekje od dvajset do štirideset kilogramov. Ženske so seveda malo lažje in malo manjše. Ocenjujejo, da jih živi ob ekvatorju 200.000. V Centralni Afriki jih je morda okrog 60.000, kar je dokaj veliko. Številke so sicer silno nezanesljive, saj jih nihče ne more slediti, nihče ne ve, kje so, tako da je natančno štetje nemogoče.

Pigmejci so zelo prijazni in ljubeznivi. Tako kot vsa pracivilizacijska plemena so vedno nasmejeni in niso sovražno nastrojeni do ljudi, ki se tudi do njih normalno obnašajo. Bel človek je pri njih vedno dobrodošel prav zaradi barve kože. Mame tam z belcem strašijo otroke. Ko pri nas rečemo: če ne boš priden, bo prišel pote črni stric«, pigmejske mame rečejo, da bo poredne otroke odnesel beli stric. Pigmejci so nekoliko svetlejši polti kot črni. Če so črni ogljeno črni, potem so Pigmejci temno čokoladne barve.

Živijo na določenem področju v džungli. Dokler je tam kaj hrane, se preživljajo tam, ko je zmanjka se prestavijo drugam. Na prostorih, ki si jih izberejo, si z mačetami nasekajo vejevja in bananinega listja. Z njimi izdelajo okrogle kolibe z enim vhomom. V njih počivajo, se skrivajo, ležijo... Tudi postelje so iz vej in dvignjene 10 centimetrov od tal. V hišici večkrat zakurijo ogenj, kadar se shladi ali dežuje. Ponoči se iz 55 stopinj Celzija ohladi na 24 stopinj, in moram reči, da sem tudi jaz šklepetal z zobmi, ko je šlo

za tako veliko temperaturno razliko. Telo se ne more tako hitro prilagoditi in potem ti ne preostane drugega kot da se dimiš skupaj s prebivalci kolibe. Seveda se strahotno kadi, ampak njih to ne moti. Nalezajo se dima in ko prihajajo iz kolib, jih takoj zavohaš. Kurijo tudi pred kolibami, ki so postavljene v krogu.

Povprečna družina šteje toliko članov kolikor se jih pač vsako leto rodi. Punčke začno rojevati s sedmimi leti. Tako vse rodno sposobne ženske rodijo po enega otroka vsako leto in končni seštevek se giblje nekje okrog 30 družinskih članov. Upoštevajo se seveda smrti starejših članov, nekaj otrok pa umre že ob rojstvu. Njihova življenjska doba znaša od 24 do maksimalno 30 let. Zaradi tako kratke življenjske dobe je narava verjetno poskrbela, da deklice prično rojevati kmalu, da jih potem po zakonih naravne selekcije vsaj nekaj ostane.

Pigmejci so popolnoma zvesti mošje

Pigmejski moški imajo samo eno ženo, nikoli ne gredo z drugo. Če žena umre, to vzamejo za naravni pojav in se po tradiciji ne poročijo več. Za otroke, ki ostanejo, skrbijo vsi iz skupnosti. Vsi jim pomagajo, da odrastejo, vse si razdelijo. Lahko bi rekli, da vsak dela in dobi po svojih potrebah in potrebah družine. Zgleden primer komunizma! Nekoč sem videl, kako si razdelijo kačo. V vas so prinesli veliko Boo. Odsekali so kos za vsakega in poglavar denimo ni dobil najdebelejšega kosa takoj pri vratu kače, temveč je vzal, kar je pač bilo pri roki. Tudi meni so dali kos z žara. Meso je bilo belo, brez kosti, kompaktno in izredno okusno. Spominjalo me je na meso najboljših bele ribe kot je brancin ali zobatec. Kačo smo jedli skupaj z majhnimi paprikami imenovanimi pili-pili. So izredno pikantne in pomenijo nekakšno dezinfekcijo želodca, če bi slučajno zaužili kaj okuženega ali premalo kuhanega oziroma pečenega. Veliko jedo surovega mesa, nekaj pečenega, kuhanega pa bolj malo. Njihova kuhinjska oprema je kakšna skleda, ki ni nikoli pomita. Poslužijo pa se tudi vseh stvari, ki jih beli ali črni odvržejo. Prav jim pridejo razne steklenice, vrečke, skratka, vse kar najdejo.

Zobje kot pri piranhah

Plemena žive daleč od civilizacije, a so dejansko zelo odporna. Ne poznajo nikakršnih zdravil, nimajo tekoče vode, ne vedo, zakaj naj bi si umivali roke, čistili nohte ali zobe. Ko jih gledaš v obraz, ki je vedno nasmejan, se ti zdi nekaj zelo čudno. Šele čez čas opaziš, da imajo lepe bele zobe, ki pa so obrušeni na konico in neverjetno spominjajo na

ribice piranhe, ki s svojimi ostrimi zobmi trgajo plen. Pigmejci si zobe pilijo v iste namene. Za to uporabljajo mačete ali pa kar ostre kamne. Tako res ni težko z ošiljenimi zobmi trgati meso s kosti.

Na pogled so zanimivi tudi zaradi las. Videti so kot volna in zato jim pravimo volnenoglavci. Po spolovilu so prav tako nakodrani, ovijejo pa si ga s kako capo. Več tudi ni potrebno, saj je podnebje vroče. Drugod po telesu niso poraščeni, le tu in tam se pri moških najde malo več dlak, ki jih žene na vsakih toliko mesecev obrijejo.

Nekega dne sem bil priča britju, ki je predstavljalo pravi obred. Žena je nekje našla popolnoma zarjavelo britvico. Mož je sedel na štor, žena pa se ga je lotila kar na suho. Ves čas je mirno kadil cigaro in jo opazoval kako išče dolge kocine, ki so primerne za odstranitev. Moram priznati, da osebno takega britja ne bi zdržal, saj me je narava bogato obdarila s kocinami.

Odlični lovci

Pigmejci so oboroženi s tudi do dva metra dolgimi sulicami, ki jih največ uporabljajo za boj z gorilami. Dolžina igra važno vlogo zato, da lahko opico obdržijo na distanci. Govoril sem z njihovim poglavarjem, ki je bil od boja z gorilo ves razpraskan po telesu, manjkalo pa mu je tudi pol noge. Dobro sva se menila! Jaz po slovensko, on po pigmejsko. Razložil mi je, da je v džungli nenadoma naletel na gorilo. To se sicer redko zgodi, saj se tako človek kot žival raje izogneta srečanju, če se pravočasno opazita. No, tedaj je bilo srečanje neizbežno. Prišlo je do boja. Gorila ga je skoraj usodno opraskala. Ko ga je hotela dokončno potolči, pa je poglavar z zadnjimi močmi držal pred sabo sulico in gorila se je nabodla nanjo. Ko so ga našli, sta bila on in žival na koncu. Poglavar je izgubil ogromno krvi, a domač zdravnik ga je pozneje pozdravil, kar je bilo zanj čisto normalno.

Njihov vsakdanji lov predstavljajo: mravlje, ribe, čebele, kače, antilope in ostala divjad, spravijo pa se tudi nad slona. Džungelski sloni so manjši od običajnih. Po gozdu delajo dobrodošle steze. Vse pomendrajajo in se potem po istih poteh vračajo nazaj. Temu pravimo slonova pot. Če naletiš na slona je prav tako pametno, da se umakneš. Edino pravilo, ki velja v džungli, je to, da se vsaka stran raje izogne srečanju; takšne vrste med sabo kot tudi človek, ki v gozd zaide ali v njem živi. Lahko trdim, da je največji sovražnik človeka človek, pa četudi si v džungli. Živali se sicer med sabo jedo po zakonih naravne selekcije; počistijo z bolnimi in nemočnimi, a človeka puste pri miru, če ga le pravočasno opazijo. Mi imamo v glavi ogromno predstav, kako grozne so na primer kače v pragozdu. A vse skupaj še zdaleč ni tako hudo, če se obe strani umakneta. Že 15 let hodijo naši fantje delat v džunglo,

pa ni še nikogar pičila kača, čeprav jih je na stotine in tisoče. Vseeno so tisti, ki so odšli v gozd, imeli od francoskih legionarjev privezane pod kolenom nekakšno pištolo z injekcijo protistrupa, če bi slučajno koga pičila črna mamba. Poznamo tudi zeleno mambo in če te dobi, umreš v osmih minutah. Mamba je debela kot sredinec na roki in dolga do poldruga metra.

V džungli je tudi precej nevarnih leopardov in še in še živali. Toda, če spoštujemo pravilo umika, vas lahko potolažim, da sploh ni tako strašno. Prav zaradi opisanih nevarnosti je bilo toliko bolje, da smo se povezali s Pigmejci. Oni so čutili, da jim mi lahko nudimo, kar sami nimajo ali ne poznajo, mi pa smo vedeli, da brez njih nimamo kaj iskati v džungli.

Od časa do časa se je seveda tudi Pigmejem zgodilo, da se kateri od njih ni vrnil z lova. Tedaj so imeli žalovanje. Sredi njihovega naselja se je postavil bobnar, ki je bobnal dva do tri dni. Okrog ognja so potem plesali mladi in stari, da bi zadostili pokojniku. Namreč, bojijo se, da bi se pokojnikova duša kakorkoli maščevala in bila neprijazna z njimi. Po drugi strani pa pokojnika hočejo priklicati nazaj, pričakujejo ga in si želijo, da bi se v kaki drugi obliki vrnil.

Po magnetofonskem zapisu pripravila in opremila z naslovi A. Britovšek

Izdaja: DO Elkroj Mozirje
Ureja: Uredniški odbor
Glavna in odgovorna urednica: Andreja Britovšek
Grafična priprava in tisk: GP Grafika Prevalje
Naklada: 1100 izvodov

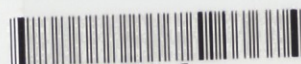
Glasilo je oproščeno plačevanja prometnega davka
Naslov: Proizvodnja modne konfekcije „Elkroj“ Mozirje, Prihova 56,
63330 Mozirje, tel. H.C. (063) 831-611

Prešerna rojstna hiša	Nauk o računanju	Prvo berilo	Utilitaran koristen	Narodno osvobodil. odbor	Velika veža	Lojz Šimenc	Japonski fotoaparati	Predlog	Potočnik
Computer-ji									
Urednica našega KROJA Andreja								Nemčija Del Balkan gorstva	
Aitiologija vzrok						Delavka iz BI Pečnik Gnilost			
Večji kraj pri Ljubljani	Talina Asortima			Posebni odposlanec Kali					Egipčanski sončni bog Amon
					Nežka Laznik Dostava denarja		100m ² Stara grška zgodovina		
Erotika spolnost				Boginja lova Šulek Vera					
Redkejša žensko ime			Izobraževanja Časopisni oglas						
Rijeka		Prevozno sredstvo Osebnost zaimpek					Tona Zimski čevlji snežaki	Ameriška vesoljska agencija	Del hrbtnice
Kraj na Pašmanu Tiho v glasbi				Pelinkovec					
				Naš pisatelj Južnoamer. država					
Meter	Domače žensko ime Nasprotno od sem					Vzhod jutrovo Estonec			
Ermenc Tanja		Sijaj blišč lesk					Samoglasnika Navisja karta		
Nedeljiva soglasnika		Ameriška zvezna država						Celzij ogljik Liter	
Zmikavt			Španija		Naš znanst. Nikola				

Rešitev oddajte do sredine julija!

Celje - skladišče
D-Per

192/1989

5000001224, 2